

12.2.2025

Kaupunginmuseon lausunto Pakkahuoneenlaiturin kunnostuksen poikkeamispäätöshakemuksesta

HEL 2024-014995 T 10 04 01

Yleistä

Asemakaavapalvelut on pyytänyt kaupunginmuseo lausuntoa koskien Pakkahuoneenlaiturin korjaustoimenpidettä. Korjauksen yhteydessä laituralue levenee n. 1,5 metriä nykyisen laiturirajauksen ulkopuolelle, johtuen rakenteiden korjaamisen tekniikasta. Nykyiset laiturirakenteet periytyvät 1990-luvun muutosvaiheesta, ja niiden rakenteet ovat korjaustarpeisia, samalla kun mahdollistetaan tulevat Makasiininrannan rakennustyön lähtökohtia. Kaupunginmuseo on katselmoinut paikalla ja osallistunut korjaushankkeen neuvotteluihin. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta, ja on päättänyt lausua kantanaan seuraavaa.

Rakennussuojelu

Tarkastelualueen asemakaava on vuodelta 1894, ja se ei luonnollisesti ole rakennussuojelun näkökulmasta ajantasainen. Tarkastelualue kuulu Museoviraston listaaminen Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY 2009) piiriin, osana kohdetta Helsingin Kauppatori rakennuksineen.

Historia

Pakkahuoneenlaituri kuuluu osana Kauppatorin-Eteläsataman alueen historiallista satama-aluetta. Alueen kaupunkikuvalliset lähtökohdat muodostuivat Helsingin pääkaupunkivaiheen asemakaavassa 1812-17, jolloin Eteläsataman lahdesta muodostui kaupungin uusi keskus Kauppatorineen, satamalaitureineen ja makasiinialueineen. 1830-luvulta alkaen ranta-alueelle laajentuneet, kivetyt rantalaiturit muodostavat luonnonkivisen jalustan sen takaa nousevalle kaupunkirakenteen rintamalle. Tämä urbaani maisemakuva on säilynyt Helsingin tunnistettavana, ikonisena ominaispiirteenä, ja sen ylläpitäminen on kaupunginmuseon arvion mukaan tärkeä tavoite alueen kehittämisessä.

Pakkahuoneenlaiturin historia liittyy Vironaltaan rakentamiseen. Empire-kaudella Eteläsatamaan liittyi kolme satama-allasta: nykyiset Linnanallas, Kolera-allas (sen lännenpuoleinen osa) ja Vironallas. Näistä Kolera-allas ja Linnanallas ovat säilyttäneet alkuperäiset muotonsa. Vironallas on puolestaan uusittu altaista laajimmaksi 1860-luvulle tultaessa.

12.2.2025

Tämän jälkeen altaan muotoon on vaikuttanut Satamaradan rakennustyö, jonka yhteydessä satama-altaan nykyhahmo on muodostunut.

Kaupunginmuseon tulkinnan mukaan Vironaltaan länsilaidan rakenteet periytyvät 1880-90 -lukujen taiteen rakennusvaiheesta, jolloin on mahdollisesti hyödynnetty rantalaiturin vanhoja kivipaasia verhouksena. Tällöin rantalaituri on toteutettu porrastetulla kivetyksellä Kolera-altaan tapaan. Vironaltaan etelä- ja itäreuna periytyvät nykyisin 1990-luvun muutosvaiheesta, jolloin myös näiden laitureiden reunat on rakennettu porrastuen. Pakkahuoneenlaiturin merenpuoleinen itäreuna on 1990-luvun rakennusvaiheesta. Satama-laitureiden historiallisista rakennusvaiheista on säilynyt suunnitelma-aineistoa, mutta niiden toteutumista ei ole pystytty toteamaan.

Lausunto

Esitetty korjaustapa johtaa laituralueen leventymiseen n 1.5 metrillä suuntaansa. Laituralueen vähäisellä leventymisellä ei kaupunginmuseon arvion mukaan ole itsessään merkittäviä vaikutuksia kulttuuriympäristön kaupunkikuvaan. Pakkahuoneenlaituri ja Lyypekinlaituri ovat sijoittuneen rantalinjassa porrastuen jo 1860-luvulta alkaen, mikä kertoo alueen rakentamisen kerrostuneisuudesta.

Kaupunginmuseo pitää tärkeänä uudessa laituirakenteessa luonnonkivin verhoillun rantalaiturin ilmeen säilymistä Pakkahuoneenlaiturilla. Huomiota tulee kiinnittää tällöin verhoilun kivilohkareiden mitoitukseen ja rakennustapaan. Myös laituritason historiallisilla pintarakenteilla on kaupunkikuvallista arvoa, mikä kunnostussuunnitelmassa tulee huomioida. Erityistä huomiota tulee suunnittelussa kiinnittää uudistettavan laiturin luontevaan liittymiseen historiallisesti säilyneimpään Vironaltaan länsireunaan ja sen porrastettuun rakenteeseen.

Laituirakenteen kunnostustyössä tulee dokumentoida kaikki esiin tulevat aikaisempien historiallisten rakennusvaiheiden rakenteet ja materiaalit. Historialliset työstetyt luonnonkivilohkareet tulee, mikäli mahdollista, taltioida tai käyttää kierrättäen hyväksi rakennustyössä, mikäli purettava rakenne niitä sisältää. Kaupunginmuseota tulee tällöin pyytää katselmukseen. Työalue ei kuulu arkeologisen rajauksen piiriin, eikä hanke vaadi laituirakenteiden osalta arkeologista valvontaa. Vedenalaisen meriarkeologian osalta lausunnonantaja on Museovirasto.

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36972
mikko.lindqvist(a)hel.fi

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

3 (3)

12.2.2025

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö